

Sygn. akt III KK 310/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Krzysztof Cesarz

SSN Przemysław Kalinowski (sprawozdawca)

Protokolant Teresa Jarosławska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Bogumiły Drozdowskiej,
w sprawie **M. B.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 8 listopada 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w B.

z dnia 15 marca 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej pkt I, III i IV tego
wyroku i postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego
w tym zakresie umarza.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w B. przeprowadził postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego w sprawie sygn. II K 737/12, w odniesieniu do M. B., który został wcześniej skazany wyrokami:

1. Sądu Rejonowego z dnia 21 marca 2006 r., sygn. akt II K 68/06, za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 283 k.k. popełniony w dniu 30 października 2005 r. – na karę 12 miesięcy ograniczenia wolności;
2. Sądu Rejonowego z dnia 14 sierpnia 2009 r., sygn. akt II K 154/09, za czyn z art. 178a § 2 k.k. popełniony w dniu 13 maja 2009 r. - na karę 12 miesięcy ograniczenia wolności;
3. Sądu Rejonowego z dnia 28 kwietnia 2011 r., sygn. akt II K 138/11, za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w okresie od 10 stycznia 2011 r. do 12 stycznia 2011 r. - na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności i grzywnę w wysokości 20 stawek dziennych po 10 zł; za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 30 grudnia 2010 r. - na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności i grzywnę w wysokości 20 stawek dziennych po 10 zł oraz za czyn z art. 278 § 1 k.k. popełniony w dniu 30 grudnia 2010 r. - na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności i grzywnę w wysokości 20 stawek dziennych po 10 zł; przy czym w miejsce kar jednostkowych orzeczono karę łączną roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres 3 lat tytułem próby oraz karę łączną grzywny w wysokości 30 stawek dziennych po 10 zł; postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 18 lipca 2012 r., zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności;
4. Sądu Rejonowego z dnia 14 lipca 2011r., sygn. akt II K 288/11, za czyn z art. 178a § 2 k.k. w zw. z art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełniony w dniu 26 maja 2011 r. - na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat próby; postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 18 lipca 2012 r., zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności;
5. Sądu Rejonowego z dnia 29 maja 2012 r., sygn. akt II K 183/12, za czyn z art. 244 k.k. popełniony w dniu 27 lutego 2012 r. – na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby.

Wyrokiem z dnia 15 marca 2013 r. sygn. akt II K 737/12, Sąd Rejonowy w B. połączył kary pozbawienia wolności wymierzone wyrokami tego Sądu w sprawach o sygnaturach: II K 138/11 oraz II K 288/11 i orzekł karę łączną roku i 4 miesięcy

pozbawienia wolności, orzekł o zaliczeniu okresu zatrzymania w tych sprawach oraz okresu kary już odbytej – na poczet łącznej kary pozbawienia wolności, pozostawił do odrębnego wykonania inne rozstrzygnięcia zawarte w wyrokach podlegających łączeniu oraz umorzył postępowanie o wydanie wyroku łącznego w sprawach Sądu Rejonowego o sygnaturach: II K 68/06, II K 154/09, II K 183/12.

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez strony i uprawomocnił się bez postępowania odwoławczego.

Obecnie, na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. kasację w tej sprawie wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając go w części dotyczącej orzeczenia o karze łącznej – na niekorzyść M. B.

Autor nadzwyczajnego środka zaskarżenia zarzucił rozstrzygnięciu Sądu Rejonowego rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 85 k.k., polegające na orzeczeniu kary łącznej obejmującej kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w sprawach o sygnaturach II K 138/11 i II K 288/11 w sytuacji, gdy brak było warunków do połączenia kar jednostkowych albowiem czyn, za który M. B. został skazany wyrokiem w sprawie II K 288/11 popełniony został po wydaniu wyroku w sprawie II K 138/11.

W oparciu o tak sformułowany zarzut autor kasacji wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Na wstępie odnotować trzeba pewien dysonans zachodzący między określeniem w kasacji zakresu zaskarżenia („w części dotyczącej orzeczenia o karze łącznej”), a wnioskiem (o „umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego”). Prima vista można byłoby bowiem sądzić, że autor kasacji kwestionuje wyłącznie karę łączną orzeczoną w tej sprawie, tj. jej rodzaj, sposób ukształtowania lub granice. Dopiero odczytanie dalszych elementów kasacji pozwala zorientować się, że skarżącemu nie chodziło o zakwestionowanie – a w wypadku uwzględnienia kasacji – uchylenie jedynie samego rozstrzygnięcia o karze łącznej, co pozostawiałoby w mocy wszystkie inne dyspozycje zawarte w wyroku Sądu Rejonowego wydanego w tej sprawie. Nie ulega bowiem żadnej wątpliwości,

że treść środka zaskarżenia – co do zasady – trzeba odczytywać przy uwzględnieniu nie tylko jego kierunku i zakresu, ale zwłaszcza treści stawianego zarzutu, a także jego uzasadnienia. W tej sprawie zarzut jest skierowany w odniesieniu do materialnoprawnej oceny wypełnienia ustawowych warunków zastosowania samej instytucji połączenia kar, a w konsekwencji warunków wydania wyroku łącznego. Skarżący jednoznacznie wskazuje, że kwestionuje przyjęcie przez sąd *meriti*, iż zostały spełnione materialnoprawne warunki orzekania w przedmiocie kary łącznej. Twierdzi zarazem, że stosując się do normatywnej koncepcji zbiegu przestępstw, przyjętej w obowiązującej ustawie karnej, Sąd Rejonowy w B. nie miał podstaw do połączenia żadnej z kar wymierzonych jednostkowymi wyrokami objętymi postępowaniem w sprawie sygn. akt II K 737/12.

Również wskazanie przepisu art. 85 kk, jako normy rażąco naruszonej przez w/w Sąd, przekonuje o tym, że autor kasacji neguje przede wszystkim prawną dopuszczalność wydania wyroku łącznego w tej sprawie i orzeczenia kary łącznej. Dopiero z takim rozumieniem zakresu zaskarżenia określonego przedmiotową kasacją, koreluje także postulat umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego. Tylko bowiem przy jednoczesnym zakwestionowaniu materialnoprawnych przesłanek połączenia kar jednostkowych (co stanowi istotę wyroku łącznego), można racjonalnie domagać się umorzenia całego postępowania dotyczącego tej materii.

Konkludując, zaskarżenie wyroku na niekorzyść skazanego w części dotyczącej orzeczenia o karze łącznej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia wykazującym brak normatywnych warunków do wydania takiego wyroku i domagającym się umorzenia postępowania w przedmiocie wydania takiego wyroku, oznacza zakwestionowanie dopuszczalności całego rozstrzygnięcia o istnieniu przesłanek do wydania wyroku łącznego, dokonanego połączenia kar oraz jego konsekwencji takich, jak np. zaliczenie okresów zatrzymania na poczet kary pozbawienia wolności, czy określenie początku odbywania kary, a także zadeklarowanie odrębnego wykonania pozostałych rozstrzygnięć zawartych w łączonych wyrokach. Tak wytyczonego obszaru zaskarżenia dotyczy też kontrola przeprowadzona przez sąd kasacyjny, poza którą – w tym wypadku – pozostaje część wyroku umarzająca

postępowanie w odniesieniu do pozostałych spraw będących przedmiotem orzekania przez Sąd Rejonowy w B.

Po tych uwagach wstępnych, istotnych z punktu widzenia zakresu zaskarżenia określonego w kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego, można przejść do zasadniczej kwestii związanej z niniejszą sprawą.

Stosownie do dyspozycji przepisu art. 569 § 1 k.p.k. wyrok łączny wydaje się w sytuacji, gdy w stosunku do osoby skazanej prawomocnie wyrokami różnych sądów zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej. Zostały one sformułowane przez ustawodawcę w treści art. 85 k.k. Zgodnie z zawartym tam rozwiązaniem karę łączną orzeka się wobec sprawcy, który popełnił dwa lub więcej przestępstw zanim zapadł pierwszy wyrok, choćby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu. W konsekwencji, granicą determinującą orzekanie w przedmiocie kary łącznej, a tym samym również dopuszczalność wydania wyroku łącznego, jest pierwszy wyrok skazujący za przestępstwo pozostające w zbiegu – choćby nieprawomocny. Nie jest zatem dopuszczalne połączenie kar wymierzonych za przestępstwa popełnione po dacie pierwszego wyroku, z karami wymierzonymi za przestępstwa popełnione przed jego wydaniem.

W niniejszej sprawie doszło do naruszenia powyższych reguł. Sąd Rejonowy w B., orzekając w przedmiocie wydania wyroku łącznego bezzasadnie przyjął, że materialnoprawne przesłanki łączenia kar zostały spełnione w odniesieniu do orzeczeń skazujących M. B. wydanych przez tenże Sąd w sprawach o sygnaturach: II K 138/11 i II K 288/11. Przypomnieć bowiem trzeba, że wyrok w sprawie Sądu Rejonowego sygn. akt II K 138/11 został wydany w dniu 28 kwietnia 2011 r. Natomiast czyn, za który M. B. został skazany wyrokiem w sprawie Sądu Rejonowego sygn. akt II K 288/11, miał miejsce w dniu 26 maja 2011 r., a zatem popełniono go już po wydaniu wyroku w sprawie o sygnaturze II K 138/11. Oznacza to, że do połączenia kar pozbawienia wolności wymierzonych w obu w/w sprawach doszło z oczywistą i rażąco obrażą przepis art. 85 k.k. Przypomnieć trzeba pogląd prawny wyrażony w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2005 r., I KZP 36/04 (OSNKW 2005, z. 2, poz. 13), mającej moc zasady prawnej, zgodnie z którym norma zamieszczona w art. 85 k.k. reguluje

warunki i zasady zbiegu przestępstw i jego następstwo w postaci kary łącznej, a nie instytucję zbiegu kar podlegających wykonaniu. Stąd też analizując przestępstwa pozostające w zbiegu o jakim mowa w art. 85 k.k., należy przyjmować za punkt wyjścia chronologicznie pierwszy wyrok zamykający grupę przestępstw pozostających w zbiegu. Nie ulega zatem wątpliwości, że „oceny zbiegu realnego dokonywać należy z perspektywy postępowania sprawcy – czy kolejnych przestępstw dopuszcza się po wydaniu wobec niego wyroku (kolejnych wyroków), czy też przed nim (nimi). Tylko te ostatnie tworzą zbieg realny, pozwalający na orzeczenie kary łącznej”.

W tych warunkach, w pełni zasadny okazał się zarzut postawiony w kasacji Prokuratora Generalnego wniesionej w tej sprawie, kwestionujący dopuszczalność połączenia kar pozbawienia wolności wymierzonych M. B. w sprawach Sądu Rejonowego o sygnaturach: II K 138/11 i II K 288/11. Orzeczenie przez Sąd Rejonowy kary łącznej pozbawienia wolności w stosunku do w/w skazanego nastąpiło bowiem z rażącym naruszeniem materialnoprawnych przesłanek łączenia kar określonych w art. 85 k.k. i wbrew wynikającym z nich regułom. Uchybienie to miało istotny wpływ na treść wyroku, gdyż prawidłowe zastosowanie normy prawa materialnego powinno prowadzić do umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego i odrębnego wykonania kar wymierzonych poszczególnymi wyrokami. Dodatkowo, wadliwe przyjęcie, że zachodzą ustawowe warunki do połączenia kar i zastosowanie zasady częściowej absorpcji przy ich łączeniu, spowodowało zredukowanie wymierzonych kar jednostkowych, pomimo braku istnienia rzeczywistej podstawy normatywnej do takiego działania.

Wobec tego, że skazania M. B. objęte zaskarżonym wyrokiem łącznym – nie podlegały połączeniu, należało uchylić rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego o wymierzeniu kary łącznej, zaliczeniu na jej poczet okresów pozbawienia wolności oraz odrębnym wykonaniu innych postanowień zawartych w wyrokach uznanych za połączone i – wobec braku podstaw prawnych do wydania wyroku łącznego – umorzyć postępowanie w tym przedmiocie.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.

.